

TMMOB'TAN ÇEVRE VE ŞEHİRCİLİK BAKANLIĞI'NA YAPI DENETİMİ GÖRÜŞÜ

Elektrik Mühendisleri Odası'nın toplam 10 bin üyesinin faaliyet gösterdiği yapı denetim alanıyla ilgili olarak TMMOB tarafından hazırlanan 4708 sayılı Yapı Denetimi Hakkında Kanun ve uygulama sorunları ile çözüm önerilerine ilişkin rapor, 28 Mayıs 2015 tarihinde Çevre ve Şehircilik Bakanlığı'na gönderildi. Proje ve Yapı Denetçileri ile yapılacak Tıp Sözleşme Örneği önerisine de yer verildi. Raporunda, yapı denetim sistemindeki yozlaşma, yapı denetim sistemi içerisinde görev alan mühendis ve mimarların yaşadıkları hak kayıpları başta olmak üzere sorunlar ele alınırken, mevzuat ve uygulamada değişiklikler yapılmak üzere meslek örgütlerinin içinde yer alacağı komisyonların kurulması önerildi.

TMMOB'un yapı denetimine ilişkin sorunlar konusunda hazırladığı raporun ilk maddesini, yasaya karşı uygulanan hile yöntemlerinin engellenerek mühendis ve mimarların uğradığı sosyal güvenlik kayıplarının da giderilmesine yönelik öneri aldı. Yapı denetim şirketlerinin mal sahibinden alacakları hizmet bedelinin yasayla belirlendiği ve bu bedel içerisinde denetçi mimar ve mühendisler ile kontrol elemanı mimar ve mühendislerin ücretlerinin de dahil olduğu; ancak mühendis ve mimarlara tam zamanlı çalışmaları gerekmesine karşın kısmi zamanlı iş tanımı üzerinden düşük ücret ödemeleri yapıldığı anlatıldı. Sorunun bir komisyon kurularak konunun ele alınıp, tarafların uzlaşacakları maliyetleri karşılayacak bir düzeye getirilmesi önerildi.

İkinci olarak yapı denetim sistemindeki yozlaşmaya dikkat çekilerek, yasal düzenlemelerin acilen yeniden düzenleme ihtiyacı olduğu belirtildi. Yapı inşa sürecinin kurallara uygun işlemesinden, kontrol ve denetiminden, cezai sorumluluğa varıncaya kadar birincil konumda bulunan mimar ve mühendislerin serbest meslek olarak yürüttükleri bu faaliyetlere ilişkin olarak meslek örgütlerinin de içinde yer almasının zorunlu olduğu bir Mevzuat Komisyonu kurulması önerildi. Kanun ve yönetmeliklerde yapılması gereken değişiklikler ise raporun üçüncü maddesi kapsamında tek tek Bakanlığa aktarıldı. Raporun dördüncü maddesi kapsamında ise yapı denetçisi mühendis ve mimarlar ile kontrol elemanı mühendis ve mimarların yapı denetim şirketleri ile yapacakları sözleşmenin belirli esaslara bağlanmasını sağlamak üzere Tıp Hizmet Sözleşmesi zorunluluğu gündeme getirildi. Tıp Hizmet Sözleşmesinin içermesi gereken zorunlu düzenlemelere de yer verilirken, ayrıca raporun ekinde Tıp Hizmet Sözleşmesi örneğine de yer verildi.

4708 SAYILI YAPI DENETİMİ HAKKINDA KANUNUN YENİDEN DÜZENLENMESİ İLE BU KANUN KAPSAMINDA ÇALIŞAN PROJE VE YAPI DENETÇİSİ DENETÇİ MÜHENDİS VE MİMARLAR İLE KONTROL ELEMANI MÜHENDİS VE MİMARLARIN SORUNLARININ ÇÖZÜMÜ İÇİN ÖNERİLER

1. 4708 sayılı Yapı Denetimi Hakkında Kanun'un 3. maddesinde, denetçi mimar ve mühendisler ile kontrol elemanı mühendis ve mimarların yapı sahibi ve ilgili idareye karşı sorumlu oldukları belirtilmiş ve denetim faaliyeti süresince başkaca meslekî ve inşaat işleri ile ilgili ticarî faaliyette bulunmaları yasaklanmıştır.

Kanunun 6 ncı maddesinde ise;

“Yapı denetim kuruluşunun görevden ayrılması veya mimar ve/veya mühendislerinden birinin, herhangi bir sebeple yapı ile ilişkisinin kesilmesi halinde yapı denetim kuruluşu durumu; gerekçeleri ile birlikte en geç altı iş günü içinde yazılı olarak Bakanlığa ve ilgili idareye bildirir. Aksi takdirde kanunî sorumluluktan kurtulamaz.

Bu durumda; yapı sahibince, yeniden yapı denetim kuruluşu görevlendirilmedikçe veya yapı denetim kuruluşunca, ayrılan mimar ve/veya mühendislerin yerine yenisi işe başlatılmadıkça ilgili idarece yapının devamına izin verilmez”

kuralına yer verilmiştir.

Kanun'da denetçi mimar ve mühendisler ile kontrol elemanı mühendis ve mimarların görevlerini gereği gibi yapmamaları halinde uygulanacak yaptırımlara da yer verilmiş ve Bakanlık tarafından denetim faaliyetinin durdurulması, meslek odası tarafından disiplin cezası uygulanması ile Türk Ceza Kanunu ve İmar Kanunu hükümlerine göre cezalandırılmaları öngörülmüştür.

Yapı Denetimi Uygulama Yönetmeliği ile de denetçi mimar ve mühendisler ile kontrol elemanı mühendis ve mimarlar için inşaat alanı itibarı ile denetim yetkisi sınırı getirilmiştir.

Yapı denetim mevzuatında yer bulan bu düzenlemelerden, denetçi mimar ve mühendisler ile kontrol elemanı mühendis ve mimarların denetim faaliyetlerini yapının iskân ruhsatı alınıncaya kadar geçen sürede devamlı büroda ve/veya şantiyede yalnızca denetim görevini yapmaları öngörülmüştür.

Denetçi mimar ve mühendisler ile kontrol elemanı mühendis ve mimarlara, İnşaat maliyetlerini düşürmek ve daha fazla kazanmak için çok düşük ücret ödediğini herkes ama herkes bilmektedir. SGK' na aylık tam zamanlı olarak sigorta primleri yatırılmadığı için, sosyal güvenlik bakımından da hak kaybına uğramaları kaçınılmaz bir sonuçtur.

Sosyal güvenlik kurumu müfettişleri ise, 4708 sayılı Yasa'ya göre kurulan yapı denetim şirketlerinde denetim yaparken çalışan mühendis ve mimarların bu kanun hükümlerine göre tam gün esasına göre çalıştıklarını bilmeden işin sürekli iş olduğunu göz önüne almadan denetim yapmaktadırlar.

Oysa 4708 sayılı Yasa, yapı denetim şirketlerinin mal sahibi veya müteahhit ile yapı denetim hizmet sözleşmesi imzalaması zorunluluğu getirmiş, hizmet karşılığı alınması gereken en az hizmet bedeli de yasa ile tespit edilmiştir.

Bu bedel, yapı denetim şirketlerinin denetim maliyetlerini karını tam olarak karşılamaya yönelik olarak belirlenmiş bir bedel olup, bu bedelin içerisinde istihdam edilen denetçi mimar ve mühendisler ile kontrol elemanı mühendis ve mimarlara ödenecek ücretler ve laboratuvar giderleri de vardır.

Bedelin çok düşük ve tatmin edici olmadığı yapı denetim firmaları tarafından sıklıkla dile getirilmektedir. Bu konu en kısa sürede tüm tarafların katılacağı bir komisyonda ele alınmalı Maliyetleri karşılayacak ve tarafları memnun edecek düzeye mutlaka getirilmelidir. Aksi halde, aşağıda belirttiğimiz yasaya karşı hile yöntemleri son bulmayacak, yapı denetim şirketleri kar elde etmek için tam zamanlı değil, evrak üzerinde kısmi zamanlı mühendis ve mimar istihdam görüntüsü vermeye devam edecektir.

Yapı denetim şirketleri iş alırken genel olarak, yasanın ön gördüğü orana bağlı kalarak daha çok kazanmak adına, hizmet bedelinin altında indirim yaparak anlaşmalı iş aldıkları için, hesabına yatan istihkaklarından verdiği indirim tutarı kadar parayı tabiri caiz ise mevzuatın arkasından dolanarak müteahhide geri ödeme yapmaktadır.

İndirim yapılan bu miktar, yapı denetim şirketlerinde görev yapan mimar ve mühendislere düşük ücret, kısmi zamanlı çalışma göstererek düşük sigorta primi ve düşük vergi ile telafi edilmektedir.

Hukuk dışı olan ve etik olarak kabul edilemeyecek bu uygulamayı görevli ve yetkili tüm makamlar bilmektedir. Bunun kabul edilecek, savunulacak hiçbir tarafı olmadığı gibi mazur da görülemez. Devlet, vatandaşların yasalara uyan hak ve menfaatlerin korunmasında hakem ve taraf olmak, çözüm üretmekle görevli, yetkili ve sorumludur.

2. Açıkça ifade etmek gerekirse;

a) 4708 sayılı yapı denetimi hakkındaki kanunun eksiklerinin tamamlanmamasından, denetçi mühendis ve mimarların yaşadıkları sorunlar ve şikâyetleri başta olmak üzere uygulama da karşılaşılan sorunların taraflarla birlikte çözülmemesinden,

b) İdari ve adli yönden olumsuz gelişmeler ve üzücü olaylar olduğunda taraflar olarak bir araya gelip nedenlerini ve çözümlerini birlikte bulma düşüncesine sahip olmak yerine uygun tutum, tavır ve disiplin geliştirme alışkanlığını edinmeyip suçu diğerlerine atma veya yanlış savunma, mazeret arama tutumu sergilemeye devam edildiği sürece, bu sistemin daha da yozlaşarak devam edeceğini görmek gerekir. Sistemin yozlaştığına bir örnek vermek gerekirse;

Genelde yapı denetim firmaları, denetçi mühendis ve mimarlar ile kontrol elemanı mühendis ve mimarlar devamlı bürolarda/şantiye de işinin başında bulunmasını istememekte, şantiyeye gitmesi için araç tahsis etmemektedirler. Bu tutum ve davranışla karşılaştığı için büroya ve işe gelmeyen mühendis ve mimarlara neden gelmediğini dahi sorulmamaktadır. Uygun güven verici teşvik edici çalışma ortamı hazırlama konusunda isteksiz davranılmaktadır.

Bu konuda her iki taraf da doğru olanı, olması gerekeni yapmamak için adeta iş birliği yapıyor görüntüsü vermektedir. Tarafların mazereti, bir denetçinin 360.000.m² ve 180.000. m² denetlediği alan için alınan ücretin ve zamanın yetmeyeceğini, evrak üzerinde idare etmeden başkaca da çözüm olmadığını kabullenmiş görünmektedirler.

Oysa, yapılarda inşa sırasında veya daha sonra herhangi bir sebeple meydana gelebilecek kaza, hasar, zarar ziyan sebebi ile olası şikâyetlerde, açılan davalarda en fazla mağdur olan,